
**VYHODNOCENÍ
ŠLECHTITELSKÉHO
PROGRAMU PLEMENE
ČESKÝ
TEPLOKREVNÍK
ZA ROK 2022**

**ČESKÝ TEPLOKREVNÍK Z.S.
ASOCIACE SVAZŮ CHOVATELŮ KONÍ ČR**

VYHODNOCENÍ ŠP PLEMENE ČT V ČR ZA ROK 2022

1. Chovný cíl

Cílem šlechtění českého teplokrevníka je ušlechtilý, korektní a lehce jezditelný kůň, který na základě svého temperamentu, charakteru, prostorné a elastické mechaniky pohybu a pevného zdraví je vhodný pro všechny druhy výkonnostního jezdeckého sportu v rámci disciplín FEI a pro volnočasové aktivity.

Dospělý kůň je středního tělesného rámce s dobrými liniemi, bez zjevných a geneticky podmíněných vad a chorob. Zároveň ve šlechtění SČT podporuje udržení pevné konstituce a zdraví koní a v neposlední řadě udržujeme významnou vlastnost koní ČT, kterou je dobrý charakter. Stejně tak je kladen důraz na korektní exteriér a fundament a vynikající mechaniku pohybu. Význam produkce koní s výbornou mechanikou pohybu bude nadále stoupat v souvislosti s trendem chovu zahrnujícího i drezurní výkonnost.

<i>Tělesné míry</i>	<i>Klisny</i>	<i>Hřebci</i>
<i>obvod holeně (cm)</i>	<i>19,5 – 22</i>	<i>21 – 22,5</i>
<i>KVH (cm)</i>	<i>161–167</i>	<i>162–170</i>

2. Chovná populace

K chovné populaci náleží všichni jedinci (hřebci i klisny) zapsaní v plemenné knize českého teplokrevníka. Dále jedinci vyjmenovaných plemen a zemských variant ze zahraničí, kteří byli na základě bodu 5 ŠP do plemenných knih ČT zapsáni. Český teplokrevník je, s průměrnými sedmnácti tisíci kusy, nejpočetnějším plemenem v ČR. Jedná se tedy o početně dostatečnou základnu pro uplatňování nejmodernějších metod šlechtění. Mírná stagnace a pokles stavů koní plemene ČT, a zároveň prudší pokles zapouštění klisen a produkce hříbat je v souladu se současnou celkovou situací chovu koní v ČR. Ta je dána ekonomickou situací v období současné hospodářské recese i nárůstem počtu koní bez plemenné příslušnosti. Dalším faktorem, který způsobuje pokles stavů koní plemene český teplokrevník je velmi liberální možnost zápisu do zahraničních plemenných knih přímo na území České republiky. V minulosti byla tato možnost spojená s výrazně vyššími finančními nároky na registraci hříbat, či zápis klisen do plemenných knih, toto se ale v současné době smazává a stává mnohem dostupnější a jednodušší, než v dobách minulých.

Vývoj počtu koní českého teplokrevníka v letech 2009 - 2022

Rok	Hřebci	Klisny	Ostatní	Celkem
2009	218	9 821	10 435	20 474
2010	211	10 067	10 884	21 162
2011	193	9 859	10 698	20 750
2012	187	9 959	10 094	20 240
2013	178	10 134	9 786	20 098
2014	178	9 885	9 685	19 748
2015	171	9 405	8 479	18 055
2016	178	9 238	7 972	17 386
2017	176	9 212	8 032	17 426
2018	182	9 092	9 665	18 918
2019	188	9 118	9 678	18 993
2020	198	9 030	7 897	17 125
2021	203	8 988	7 740	16 931
2022	216	9 242	7 309	16 767

Počet hřebců zapsaných v plemenné knize českého teplokrevníka se v posledních letech drží na přibližně stejné úrovni. V posledních letech dochází k nárůstu využívání genetického materiálu ze zahraničí. RPK ČT schvaluje použití

inseminačních dávek hřebců působících v zahraničí a tato aktivita je podporována. Sice má za následek menší množství potomstva po jednotlivých hřebcích, nicméně genetický přínos zahraniční krve je neodmyslitelný. Dalším faktorem hovořícím v neprospěch těchto čísel je fakt, že klisny jsou zapouštěny hřebci v rámci PK ČT, ale po narození hříběte je toto zapisováno do zahraničních plemenných knih. Proti této skutečnosti se v demokratickém světě těžko bojuje, a tak jedinou možností je poskytovat chovatelům výborný servis, dostatečnou informovanost a související služby.

Počty plemenných zvířat zařazených do jednotlivých oddílů PK

Oddíl PK	Počet
HPK	3752
PK I	4307
PK II	371
PPK	712
PKH	216

2.1. Plemenní hřebci

Jak je patrné z předchozího shrnutí, počty plemenných hřebců se drží v průběhu posledního desetiletí na téměř stejné úrovni. V roce 2022 to byl tedy celkový počet 216 plemenných hřebců zařazených do PKH ČT. V roce 2022 bylo v plemenitbě aktivně využíváno 86 plemenných hřebců, dle statistik získaných z ÚEK. Chovatelé mají zájem o evropský genetický materiál, a proto jsme vytvořili seznam inseminačních dávek hřebců ze zahraničí, který usnadní všem chovatelům registraci hříbat v ČR v rámci plemenné knihy českého teplokrevníka. Chovatel tedy může vybírat z již vytvořeného seznamu inseminačních dávek, který nalezne na webu www.ceskytepokrevnik.cz v sekci Dokumenty. Pokud plánovaný hřebec v seznamu není, lze jednoduše požádat RPK ČT o uznání inseminační dávky hřebce ze zahraničí a po schválení, bude takový hřebec pro další roky na seznam zařazen. Tento úkon zařazení do seznamu inseminačních dávek ani následné využití ID není zpoplatněn. Majitel inseminované klisny zaplatí pouze manipulační poplatek za vystavení připouštěcího lístku, pokud mu nebude vystaven držitelem zahraničního hřebce. Velké oblibě se v roce 2022 těšil hřebec Noowanda Semilly, který zapustil největší počet klisen a to 69, dále byli hojně využíváni hřebci Delox (48), San Schufro (45), Carambol RS (44), Stalypso (38), Bernstein (36) a Tallmann TN (31). Těchto sedm hřebců se dostalo nad hranici 30 připuštěných klisen. Mezi 20–34 připuštěnými klisnami se pohybovalo celkem 11 hřebců a 10–19 připuštěných klisen mělo celkem 17 plemenných hřebců. Z níže uvedené tabulky je tedy patrné, že pro šlechtění a kontrolu dědičnosti je důležité mít co nejpočetnější potomstvo po jednotlivých hřebcích. Celkem 55 hřebců připustilo v připouštěcí sezoně 2022 méně než deset klisen.

Pro rok 2022 bylo nově zařazeno do PKH 9 starších hřebců (Delox, Cayado, Companiero, Dadi – Cellis, Harry P, Przedswit V MT-3/ Silvio G, Quo Vadis, Quadis II a Sassiere)

Hodnocení hřebců po 70denním testu

Z tříletých hřebců předvybraných v únoru 2022 se do staničního testu přihlásili dva Quantanamo a Quo Vadis, oba plemene český teplokrevník. Sportovního testu se zúčastnilo celkem 5 hřebců.

Závěrečné zkoušky

Závěrečné zkoušky 70denního testu proběhly 11. října 2022. Komise pracovala ve složení Jan Chýle (předseda), Stanislav Hošák, Luboš Kozák, Zdeněk Hrnčíř, a Richard Novák. Při všech předvedeních byli hřebci ihned hodnoceni a známky jednotlivých komisařů za všechna dílčí kritéria byly oznamovány veřejně pro početné přítomné diváky z řad chovatelské veřejnosti.

V typu, exteriéru i v klusu a kroku na ruce všechny konkurenty výrazně předčil Olme (8,12), který se hodně blíží ideálu moderního mladého plemenného hřebce.

Následně se všichni hřebci předvedli při skákání ve volnosti, kde musí postupně překonat tři povinné výšky až k oxeru se zadní bariérou ve výšce 135 cm. Dále se hřebci předvedli pod sedlem a při kontrole jezditelnosti.

Staniční test

Staničního testu pro tříleté hřebce se zúčastnili dva zástupci plemene český teplokrevník. Oba hřebci jsou z chovu a v majetku ZH Tlumačov a oba jsou potomci hřebce Quidamo a částečně příbuzní i na straně mateřské.

Jako první v pořadí se předvedl hřebec **Quantanamo** (Quidamo x Optima po Cannavaro, který byl hodnocen známkou za exteriér 7,58 a výkonnost 8,02. Druhý účastník staničního testu hřebec jménem **Quo Vadis** absolvoval závěrečnou zkoušku s celkovým výsledkem hodnocení exteriéru 7,41 a výkonnosti 7,96 bodů.

Sportovní test pro tříleté hřebce

Sportovního testu pro tříleté hřebce se zúčastnilo celkem 5 hřebců. Tito hřebci absolvovali domácí přípravu a byli předvedeni na naskladnění, kontrolním dnu a při závěrečné zkoušce.

Olme

Vítězem 70denního testu 2022 se stal Olme se známkou 8,12 za exteriér a 8,50 za výkonnost. Olme je potomkem plemeníka Cicero van Paemel z matky Falmerette po Diamant de Semilly z chovu W v.d. Mheen a v majetku JUDr. Magdy Rothové.

Frisco

Jako další byl předveden hřebec Frisco (Cantos x Harga CH po Griseldi-L, chovatel Luboš Kozák, majitel Markéta Vlčanová). Tento velmi dobře jezditelný hřebec byl

hodnocen známku 7,58 za exteriér a 8,37 za výkonnost.

Callarus

Holštýnský hřebec Callarus (Casall x Desiree I po Cancara, chov: Mariane Griehl, majitel: Sandra Tomaidesová) absolvoval závěrečnou zkoušku s celkovým hodnocením 7,98 za exteriér a 8,32 za výkonnost.

Global Challenger

Další předvedený hřebec Global Challenger po Global Champion TN z matky Cara Mia po Catango z chovu Jiřího Rendla obdržel velmi dobré hodnocení exteriéru 7,92 bodů a 8,26 za výkonnost.

Li-Quite

Jako další v pořadí se předvedl holštýnský hřebec Li-Quite (Livello x Utopia XIX po Quite Capitol z chovu Patrika Šilla a Wilhelma Koeg v majetku Luboše Kozáka mladšího. Za exteriér obdržel známku 7,85 a za výkonnost 8,2 bodů.

Sportovní test

V roce 2019 schválený nový šlechtitelský program zahrnuje novinku v podobě sportovního testu, který po svém absolvování umožňuje zápis do PKH hřebcům ve věku 4–6 let, pokud splní exteriérové požadavky. Do testu se hřebci kvalifikují na základě výsledků ze stylových soutěží svých věkových kategorií (KMK). Čtyřletí ve skokové verzi testu mají předepsané předvedení na tvrdém povrchu, skok ve volnosti do 140 cm a předvedení pod sedlem na předepsaném parkuru, se opakovaným překonáním některých zvýšených překážek podle požadavků komise. Následuje zkouška jezditelnosti pod testačním jezdcem.

Program zkoušek završili dva čtyřletí hřebci, kteří absolvovali sportovní test, do kterého se kvalifikovali svými výsledky v rámci seriálu kritéria mladých koní. Jako první se předvedl holandský hřebec Number One (Diamant de Semilly x Wucinda po Heartbreaker, chov: Team Nijhof, majitel: ZH Písek) a obdržel 7,99 za exteriér a 8,05 za výkonnost.

Velmi vysoké hodnocení za výkonnost (8,57 bodů) obdržel holandský hřebec Nurado O (Grandorado TN x Fiolita O po Verdi TN, chov: Oosterbosch, majitel: Marek Klus), který byl i velmi dobře hodnocen v rámci exteriéru 7,99.

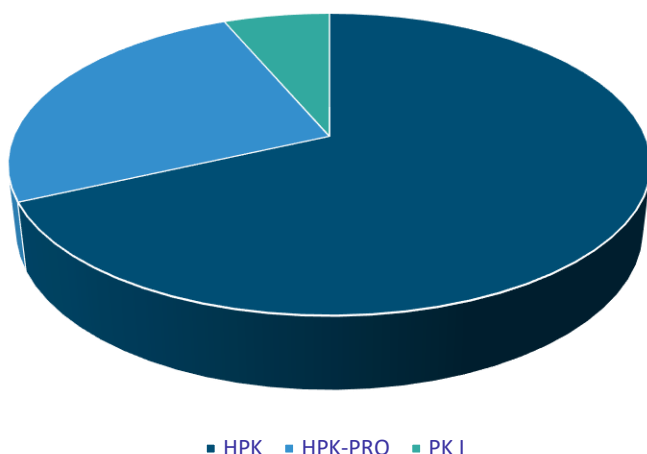
Li-Quite

2.2. Plemenné klisny

Jednou z metod selekce šlechtitelského programu českého teplokrevníka je právě zápis klisen do PK. Posouzením sledovaných znaků u klisen dochází k vyloučení nedostatků ve stavbě těla, mechanice pohybu, dědičně podmíněných genetických vad a chorob, které neodpovídají požadavkům plemene. Hodnocení klisen při zápisu výrazně přispívá ke zlepšení kvality a zdraví chovaných koní. Hodnocení se provádí na určených svodech, chovatelských výstavách, při zkouškách výkonnosti, případně na základě individuální žádosti u chovatele. V roce 2022, stejně jako v roce minulém, bylo možné absolvovat svod na kvalifikačních kolech KMK, čehož chovatelé ve velké míře také využili. Propojení sportovní a chovatelské akce se zdá být elegantním a praktickým řešením. Při zápisu se provádí popis stavby těla a lineární popis, posuzuje se mechanika pohybu (krok, klus na ruce a tvrdém podkladu).

V roce 2022 bylo do plemenné knihy zapsáno celkem 378 klisen, z toho celkem 147 jich po absolvování zkoušek výkonnosti splnilo podmínku zápisu do hlavního oddílu PK.

Počty zařazených klisen do oddílů PK po ZV - 2022

3. Zkoušky výkonnosti a selekční systém

Selekce se provádí na základě informací a výsledků hodnocení.

Hřebečci a hřebci jsou selektováni:

- při registraci hříbat
- při přehlídkách hříbat pod matkou
- při výběru do testační odchovny
- při bonitacích v testačních odchovnách
- při základních zkouškách výkonnosti
- při 70denním testu
- při hodnocení KMK a vlastní sportovní výkonnosti
- při předvýběrech a výběrech hřebců do plemenitby
- na základě informací o potomstvu
- na základě zdravotního stavu hřebce a jeho potomstva

Klisny jsou selektovány:

- při registraci hříbat
- při přehlídkách hříbat pod matkou
- při zápisu do PK
- při výkonnostních zkouškách
- při přehlídkách tříletých klisen
- při hodnocení KMK a vlastní sportovní výkonnosti
- při přeřazování do vyšších oddílů PK
- na základě informací o potomstvu

3.1. Registrace hříbat

Označení potomstva hřebců a klisen zapsaných do PK ČT se při registraci provádí pod matkou před odstavem, a to aplikací elektronického identifikátoru na levou stranu šije a volitelným výžehem do levého stehna, odpovídající Řádu výžehů ČT.

V roce 2022 bylo do PK ČT registrováno 254 klisniček a 248 hřebečků.

3.2. Přehlídky hříbat

Na celostátní přehlídce hříbat bylo v roce 2022 předvedeno 13 hřebečků a 17 klisniček. Celková účast byla v roce 2022 nadprůměrná a kvalita vystavovaných hříbat stoupá.

3.3. Testační odchovny

V roce 2022 fungovaly pro plemennou knihu českého teplokrevníka pouze tři odchovny – TO Nový dvůr v rámci Zemského hřebčince Písek, TO Buňov v rámci Zemského hřebčince Tlumačov, a TO Měník v rámci ŠCHK Kubišta s.r.o. Ve všech třech odchovnách proběhla jarní i podzimní třídění a ve všech třech odchovnách absolvoval 3letý ročník ZZV hřebců dle zkušebního řádu pro PK ČT.

Testaci a hodnocení organizuje oprávněná organizace provozující testační odchovnu. Vybrání mohou být jen hřebečci ČT s oboustranně prokazatelným původem do 4. generace předků splňující růstový standard, bez zásadních exteriérových vad. Hřebečci se naskladňují do 31. října ve stáří 5-9 měsíců. Do testační odchovny musí být vybráno minimálně 10 hřebečků plemene ČT jednoho ročníku, aby mohl býti test zahájen.

3.4. Zkoušky výkonnosti tříletých klisen

Kromě potěšujícího zvyšování početních stavů koní v České republice, dochází vlivem zahraničních registrací ke snižování chovné základny českého teplokrevníka. Uzané chovatelské sdružení (ASCHK) ve spolupráci se spolkem Český teplokrevník z.s. systematicky pracují na podpoře chovu koní českého původu. Celkově bylo v ústřední evidenci koní zapsáno 239 klisen narozených v roce 2019 a zapsaných do plemenné knihy českého teplokrevníka. Nejpočetněji byly klisny zastoupeny chovateli z jihočeského kraje (46 klisen), středočeského kraje (35 klisen) a královehradeckého kraje (34 klisen). Mezi chovateli koní v jihočeském kraji, měli nejpočetnější zastoupení

klisny pana Ing. Šlesingera (Nový Dvůr u Netolic) a pana Petra Kříže (Hrbov u Netolic). Na zkouškách výkonnosti v roce 2022 nejvíce klisen ze svého chovu předvedl hřebčín ŠCHKK Kubišta Měník (8 klisen) a Zdeněk Hrnčíř z Proseče pod Křemešníkem (7 klisen). Pro spolek Český teplokrevník z.s. je potěšující vzestupný trend účasti klisen na zkouškách výkonnosti. V roce 2022 se zkoušek účastnilo celkem 157 klisen z ročníku 2019, z toho 101 klisen příslušelo k plemenné knize ČT.

Celosvětově probíhá neustále zvýšená poptávka po sportovních plemenech koní na různé výkonnostní úrovni. Možnost sportovat je však úzce spjata se stavbou těla a zdravím koní. Z tohoto důvodu je rovněž vyvíjen tlak na šlechtění koní tak, aby jak stavbou těla, tak výkonnostně vyhovovali danému využití a poptávce. Ve většině zahraničních chovatelských organizací vyhodnocují výkonnostní testy i stavbu těla, jelikož toto hodnocení je dostupné již v raném věku koně a vyšší koeficienty dědivosti (0,07 – 0,65) spolu s genetickými korelacemi umožňují dosahovat rychlejšího šlechtitelského pokroku. Genetické vyhodnocení chovatelé často vítají a oceňují a chovatelské organizace to vnímají jako důležitou službu svým chovatelům.

Aby však bylo možné účinně šlechtit, je nejprve nutné vyhodnotit stávající populaci. To je možné díky zaznamenaným datům z různých testů. Tato data se shromažďují do databází, které je pak možné vyhodnotit a stanovit, jak populace vypadá. Díky genetickému hodnocení mohou chovatelské organizace učinit následná rozhodnutí, kterým směrem se bude chov nadále vyvíjet.

V této souvislosti bylo provedeno genetické vyhodnocení výkonnostních zkoušek 3letých koní. Výsledky byly publikovány v prestižním zahraničním časopisu *Animals* (číslo 12/2022). Základní statistiky, metodika a výsledky jsou shrnuty v následujícím textu.

Byla vyhodnocena databáze z výkonnostních zkoušek 3letých koní, která obsahovala údaje o lineárním popisu a celkovou souhrnnou známku ze základní zkoušky výkonnosti klisen a z polní výkonnostní zkoušky hřebců. Databáze vhodná pro analýzu zahrnovala údaje od 5958 koní (5884 klisen, 84 hřebců) za roky 1998–2021. Celkem bylo vyhodnoceno 22 znaků lineárního popisu, přičemž bodové hodnocení bylo v rozmezí 1–9 jako vyjádření biologických extrémů daného znaku. Rovněž byly vyhodnoceny tři měřené znaky vyjádřené v centimetrech (KVH, OHR, OHOL) a jedna souhrnná známka z výkonnostního testu (Tabulka 1). Do analýzy bylo zahrnuto 33 teplokrevných plemen, z nichž nejpočetnější plemena byla český teplokrevník (81,7 %), slovenský teplokrevník (12,9 %), holštýnský kůň (0,7 %), oldenburský skokový kůň (0,6 %) a hannoverský kůň (0,5 %). Za 24leté období hodnotilo celkem 18 hodnotitelů

koně ve věku 3 let, nejčastěji mezi 29 až 46 měsícem. Polní výkonostní zkoušku vykoná ročně v průměru 245 klisen a pouze 4 hřebci.

Tabulka 1: Základní statistické údaje.

	Popisovaný znak	Průměr ± SD	Min-Max	Modus	h ²
1.	Typ	6,5 ± 1,1	2 – 9	7	0,11
2.	Rámec	5,6 ± 1,0	1 – 9	5	0,10
3.	Ušlechtilost	6,0 ± 1,2	3 – 9	6	0,33
4.	Délka krku	5,4 ± 0,9	3 – 8	5	0,10
5.	Nasazení krku	4,9 ± 0,8	2 – 9	5	0,10
6.	Délka kohoutku	5,8 ± 0,9	3 – 9	6	0,07
7.	Délka hřbetu	5,4 ± 0,8	3 – 8	5	0,11
8.	Tvar hřbetu	4,8 ± 0,6	1 – 8	5	0,08
9.	Délka beder	5,6 ± 0,7	3 – 8	6	0,15
10.	Tvar beder	5,0 ± 0,6	2 – 8	5	0,06
11.	Délka zádě	5,1 ± 0,8	2 – 8	5	0,08
12.	Sklon zádě	5,6 ± 0,8	2 – 8	5	0,14
13.	Lopatka	5,4 ± 1,0	2 – 9	5	0,04
14.	Přední spěnka	5,0 ± 0,6	2 – 9	5	0,09
15.	Přední kopyto	4,9 ± 0,6	2 – 8	5	0,13
16.	Postoj zadních končetin	5,1 ± 0,8	2 – 8	5	0,14
17.	Zadní spěnka	4,9 ± 0,5	2 – 8	5	0,04
18.	Zadní kopyto	4,9 ± 0,4	3 – 8	5	0,07
19.	Šířka těla	5,3 ± 0,9	2 – 8	5	0,20
20.	Tvar zádě	5,4 ± 0,9	2 – 8	5	0,22
21.	Prostornost kroku	6,7 ± 0,9	3 – 9	7	0,12
22.	Prostornost klusu	6,8 ± 1,0	3 – 9	7	0,15
23.	Výška v kohoutku hůlková (cm)	164,1 ± 3,9	129,0 – 182,0	165,0	0,54
24.	Obvod hrudi (cm)	190,0 ± 6,6	119,0 - 228,0	190,0	0,46
25.	Obvod holeně (cm)	20,7 ± 0,8	15,9 – 26,5	21,0	0,57
26.	Celková souhrnná známka z VZ	7,6 ± 0,5	4,4 – 9,6	7,6	0,25

Pozn. Ve vyhodnocení není zahrnutý znak Výška v kohoutku pásková. Vypočtené genetické korelace ukazují (0,99), že tento znak je totožný se znakem Výška v kohoutku hůlková a není proto důvod jej ve vyhodnocení uvádět.

Díky vhodně zvoleným efektům v modelové rovnici lze co nejpřesněji zjistit aditivní genetický efekt jedince, tedy genetické založení, které jedinec předává dalším generacím. Do modelové rovnice byly zahrnuty efekty pohlaví, kombinace efektů hodnotitel-rok-místo, aditivní genetický efekt jedince a náhodná reziduální chyba. Volba jednotlivých efektů v modelové rovnici závisí na zaznamenaných datech v databázi. Např. nelze do modelové rovnice zvolit efekt chovatele, pokud tato informace o chovateli není zaznamenána v databázi.

Pro chovatele je nejznámějším parametrem dědivost, která se vyjadřuje pomocí koeficientu dědivosti a nabývá hodnot o 0 do 1. Koeficient dědivosti je vždy

vypočítáván pro konkrétní populaci či plemeno, v konkrétním prostředí a čase a nelze ho přebírat z jiných populací (např. ze zahraničí). Nejvyšší koeficienty dědivosti byly vypočteny u měřených znaků (Tabulka 1), konkrétně v rozmezí od 0,46 do 0,57. Koeficienty dědivosti pro znaky stavby těla byly nízké až střední, pohybovaly se v rozmezí 0,04 (zadní spěnka) až 0,33 (ušlechtilost). Koeficient dědivosti pro celkovou souhrnnou známku byl 0,25. Všechny zjištěné hodnoty koeficientů dědivosti jsou v souladu s publikovanými hodnotami zahraničních autorů, nicméně zejména koeficienty dědivosti pro stavbu těla jsou na něco nižší úrovni. Důvodů může být několik. Prvním je ten, že se jedná o velmi předselektovanou skupinu zvířat (pouze 3letí koně), která je většinou typově uniformní vzhledem k předpokládanému využití ve sportu. Dalším důvodem může být horší stav databáze ve smyslu neúplnosti všech dat. Např. až 22 % hodnotitelů bylo označeno jako „neznámý“, nejvíce v letech 1997, 1998 a 2020, a rovněž až 32 % míst bylo také označeno jako „neznámé“. Takové údaje jsou pro genetické hodnocení nepoužitelné a snižují celkovou propojenost databáze a zbytečně tak přicházíme o důležité informace.

Genetické korelace ukazují míru závislosti mezi jednotlivými hodnocenými znaky, tzn. jestliže se mění jeden znak, mění se i druhý a naopak. Genetické korelace nabývají hodnot od -1 do 1 (Tabulka 2). Nejvyšší genetické korelace byly nalezeny mezi rámcem a délkou hřbetu (0,94), mezi délkou hřbetu a délkou beder (0,92) a rovněž mezi přední a zadní spěnkou (0,82). Vysoká korelace mezi rámcem, hřbetem a bedry je pochopitelná, protože dané znaky se do určité míry překrývají. U sportovních koní jsou požadovány spíše delší linie, které vycházejí z dlouhého krku, dlouhé horní linie včetně zádě a dlouhé šikmé lopatky. Šířka těla je pozitivně korelována s tvarem zádě (0,65) a obvodem hrudníku (0,63). Prostornost v kroku byla negativně korelována se zadní spěnkou (-0,42). Strmá spěnka negativně ovlivňuje délku a prostornost chodu. Další negativní korelace byly nalezeny například mezi ušlechtilostí a výškou v kohoutku (-0,38), šířkou těla (-0,47) a obvodem holeně (-0,62). Ušlechtilost bývá vyjádřena jemnými a souladnými tvary těla, výrazem hlavy a krku, přičemž celá stavba těla by měla být v souladných proporcích.

Celková souhrnná známka je celkovým hodnocením výkonnostního testu a zahrnuje v sobě hodnocení za mechaniku pohybu a ovladatelnost, vrozené schopnosti a ochotu, připravenost. V České republice se dílčí vlastnosti výkonnostního testu zaznamenávají pouze v papírové podobě, do celostátní databáze se tyto dílčí vlastnosti již neukládají, jelikož to nepožadují chovatelské organizace. Proto je v této analýze vyhodnocena pouze celková známka výkonnostního testu, která je jako jediná do databáze zaznamenána. Ve většině zahraničních chovatelských organizacích jsou naopak dílčí

vlastnosti z výkonnostních testů důkladně zaznamenány a vyhodnoceny. Celková souhrnná známka je středně korelována s typem (0,52) a chody (0,49 a 0,58). Znaky související s celkovým rámcem koně a jeho horní linií (délka krku, nasazení krku, délka zádi, šířka těla a tvar zádě) byly korelované v rozmezí 0.18 až 0.22. Celkové hodnocení koně ve výkonnostním testu tedy do jisté míry ovlivňuje i jeho typ a prostornost v kroku a klusu.

V České republice probíhá testace sportovních koní již od raného věku. Fungují zde výstavy klisen s hříbaty, testační odchovny mladých hřebečků, staniční test pro mladé hřebce, polní test pro 3leté klisny a hřebce, speciální chovatelské soutěže (parkur, drezura, všestrannost) pro koně od 4 do 6 let a v neposlední řadě jezdecké závody. Zdá se, že by bylo možné geneticky vyhodnotit mnoho různých testů, ale není tomu tak. Doposud jediným možným genetickým hodnocením je vyhodnocení databáze skokových výsledků, neboť tato databáze nepodléhá výrazné předselekcii a u každého koně jsou známy většinou výsledky z více soutěží. V ostatních případech není buď dostatek údajů pro genetické vyhodnocení (není povinnost chovatele účastnit se jakéhokoliv testu) nebo jsou výsledky zaznamenány pouze v papírové podobě bez uložení do databází nebo jsou výsledky uloženy do databází bez dalšího zpracování. Další problém může spočívat ve výměně dat na celostátní úrovni (chovatelské organizace – Ústřední evidence koní – ČJF), neboť každá organizace nemá stejný způsob ukládání a následný export dat z databází.

Na závěr lze konstatovat, že genetické parametry získané ze zkoušky výkonnosti klisen a polní výkonnostní zkoušky hřebců by byly vhodné pro začlenění do genetického hodnocení sportovních koní v České republice. Příznivé genetické korelace ukazují, že selekce na jeden znak může vyvolat nepřímou selekci na znak jiný. Např. pokud se chovatel zaměří u některých jedinců na prodloužení horní linie, ovlivní několik znaků najednou. Začleněním do celostátního systému genetického hodnocení by došlo ke zpřesnění skokových plemenných hodnot (skokových indexů) zejména u chovných klisen. To by bylo žádoucí jednak pro výběr budoucích matek a dále by také docházelo ke zkrácení generačního intervalu, neboť v České republice se klisny zapouštějí většinou až po vlastní sportovní testaci než před ní. Z analýzy také vyplývá, že kromě celkové souhrnné známky by bylo vhodné zaznamenávat všechny dílčí hodnocené znaky ve výkonnostním testu. Sumarizace do jedné známky není vhodná, protože zprůměrováním znaků dojde ke ztrátě velké části informací a variability, kterou tato vícerozměrná veličina poskytuje.

Ing. A. Novotná, Ph.D., Ing. A. Birovaš, Ph.D., prof. Ing. L. Vostrý, Ph.D.

3.5. Celostátní přehlídka klisen

V neděli 4.9.2022 proběhlo v ZH Písek finále přehlídky tříletých klisen ČT. Akci pořádal Zemský hřebčinec Písek ve spolupráci se spolkem Český teplokrevník z.s. a ASCHK ČR. Přehlídce se zúčastnilo celkem 11 klisen. Šampionka tříletých klisen pro rok 2022 pochází z chovu pana Drbohlava. Černá hnědka 4/981 Dark Pearl po Destano z matky po Rock'n Roll zaujala komisaře už na oblastní přehlídce v Náchodě. I nyní byla posouzena jako klisna ve velmi dobrém typu, dobrou horní linií, krásnou hlavou, velmi dobrým krokem i klusem. Matka 4/710 Paris se ve sportu příliš neukázala, zato fanoušci vozatajství si jistě vybaví její babičku, akcelerační klisnu 4/318 Paráda po Quoniam VI, která se na stupni ST* účastnila mistrovství republiky v parkurech a pravidelně se účastnila soutěží spřežení na úrovni T.

Dark Pearl

3.6. 70denní test hřebců

Hřebci absolvovali výcvik bez problémů a všichni úspěšně zakončili test zkouškou výkonnosti. Rada plemenné knihy ČT ustanovila, že v příštích letech budou hřebci, pro zvýšení objektivitu při závěrečné zkoušce, předváděni jedním testačním jezdcem. Hodnocení hřebců při 70denním testu a při udělování výběru do plemenitby je prozatím pro kontrolu dědičnosti problematické z důvodu malého rozsahu dat.

3.7. Kritéria mladých koní

Kritérium mladých koní (KMK) bylo od prvopočátku zavedeno jako testování užitkových vlastností mladých koní (= kontrola vlastní výkonnosti) a bylo určeno pro hřebce a klisny ČT a ostatních plemenných knih vyjmenovaných v řádu PK. KMK mají více než dvacetiletou tradici, a tudíž poměrný dostatek dat pro kontrolu dědičnosti. V průběhu sportovní sezony se testují užitkové vlastnosti vybraných mladých plemenných koní ve vyšším stupni kontroly užitkovosti, s využitím výsledků pro kontrolu dědičnosti.

Vydařené finále KMK skoky

V ZH Písek vyvrcholil seriál soutěží pro mladé koně velkým finále. Vše začalo již ve čtvrtek 1. 9. 2022 zahajovacími tréninky, kde mají mladí koně možnost seznámit se s prostředím a parkurem nanečisto. Finále se mohou účastnit pouze koně kvalifikovaní z jednotlivých kol, kvalita účastníků je tedy velmi vysoká a pro zajištění maximální objektivitu při rozhodování posuzovali všechny soutěže tři komisaři, včetně nezávislého německého posuzovatele pana Wehrmanna, který každý výkon doplnil i detailním slovním komentářem.

4letí koně

V soutěži pro čtyřleté klisny se pořadí favoritů promíchalo hned po prvním kole. Mezi reprezentantkami plemene český teplokrevník se nejlépe vedlo ryzce 43/830 Alfa 50 (Aristo Z x Comero), která se s jezdce Petrem Vančurou umístila na celkovém čtvrtém místě, o vyšší příčky je bohužel připravila chyba v prvním kole. Bezchybný parkur v druhém kole se nepodařil ani Renatě Vlkové s klisnou 65/821 La Sophia (Aristo Z x Quick Lauro Z), i tak v konečném pořadí brala páté místo. Hned za nimi se umístila Kateřina Benediktová a tlumačovská hnědka 90/705 Tsunami (Cola x Edminton).

Zato u čtyřletých hřebců a valachů se překvapení na prvních třech místech nekonalo. I

po druhém kole zůstal ve vedení písecký jezdec Jakub Štěrba a plemeník 2850 Eldorado 45 (Eldorado van de Zeshoek x Lord Pezi). V obou kolech si od komisařů vysloužil hodnocení přes 27 bodů a vysoké známky za styl skoku. Po vydařeném parkuru v druhém kole se na stříbrnou příčku přesunul Miloslav Příhoda a hřebec 2856 Cante Royal (Cantos x Calmando). Jezdkyně Kateřina Mestenhauserová a hřebec 13/143 Espace (Chin Champ's Calando x Carismo) předvedli velmi pěkný výkon, bohužel jeden trestný bod za čas je posunul na třetí příčku. Ze zástupců plemene český teplokrevník se dařilo i Janu Pavličkovi. S hřebcem 90/690 Rolex Šargoun (Guidam Sohn x Przedswit XVII-31) se po prvním kole se ziskem 26,1 bodu umístili na páté příčce, bohužel chyba v druhém parkuru je odsunula až na osmé místo.

5letí koně

O titul Šampionky pětiletých klisen se v soutěži stupně L* a L** (120 cm) ve druhém kole utkalo celkem 17 klisen kvalifikovaných do finále. Klisny českého teplokrevníka se umístily v první trojce, ovšem až do osmého místa rozhodoval každý půl bod navíc. Bezchybnou stylovou jízdou přesvědčila komisaře o svém prvenství klisna 90/559 Elvista (Elvis ter Putte x Aristo Z) s Jiřím Hruškou a po druhém kole se ziskem 27,7 bodu se posunula na první místo. Jezdkyně Kateřina Benediktová s bělkou 90/540 Lulu 2 (Lord Weingard x Clintord II) si druhé místo udržela v obou kolech. V prvním kole získala 26,5 bodu, ve druhém přišlo zlepšení skokového projevu a zisk dalších 27 bodu k dobru. Zlepšení po druhé jízdě zaznamenal i Václav Mládek, který se s klisnou 90/447 Hot Love (Hickstead White x Quidam's Rubin) proboujel na celkově třetí příčce.

V soutěži pro pětileté hřebce a valachy se nejlépe dařilo Matěji Kotalíkovi s hannoverským hřebcem Harrym P (Hickstead White x Pius) z chovu pana Zahoře. Ze zástupců českého teplokrevníka předvedl nejlepší výkon jezdec Marek Klus s plemenným hřebcem 2733 Locardo H (Lordanos x Scyris). Dvojice v obou kolech získala nad 25 bodu a celkově obsadila páté místo.

6letí koně

Parkur pro šestileté koně v pátek začínal na úrovni S* a v sobotu se obtížnost zvýšila na S** (130 cm). Mezi osmnácti přihlášenými klisnami získala bezkonkurenčně nejlepší známku oldenburská Chactula PS (Chac Boy x Centadel), která s Jiřím Tmějem

obdržela v prvním kole krásných 27,4 bodu a v druhém kole přišlo zlepšení a od komisařů za skokový projev získala 28,5 bodu. Srdce chovatele jistě potěšil výkon Václava Horkého s klisnou 91/285 Varmon (Volonter-T x Heartbreak ZH), která v obou kolech předvedla bezchybný stylový parkur a v druhém kole získala krásných 27,7 bodu, což dvojici zajistilo celkově druhé místo. Z velmi kvalitního výkonu jistě měla dobrý pocit i Viktorie Žižáková s klisnou 91/401 Debbi (Artes ZH x Anno) reprezentující JK Ptýrov. Dvojici se podařilo udržet čisté konto a obhájit celkově čtvrté místo. Bezchybnou jízdu komisařům ukázal i Zdeněk Jarka s klisnou 90/382 Cara Mia (Caruso x Catango Z), v druhém kole získal hodnocení 26,4 bodu, což mu zajistilo celkově sedmou pozici ve výsledkové listině.

Dlouhý a náročný den vyvrcholil napínavou soutěží pro šestileté hřebce a valachy. Šampionem v této kategorii se stal Jakub Štěrba s píseckým plemeníkem 2687 Wrangler ZH (Warness ZH x Apoleon Timplex). Dvojici se podařilo udržet prvenství po prvním kole. Za bezchybnou jízdu a velmi přesvědčivý výkon nad skokem si od komisařů vysloužili v druhém kole známku 28,15 bodu. Na druhé příčce se umístil Jiří Mayer se svým holštýnským odchovancem Aragorn (Acorado I x Concept). Daniel Pospěch s plemenným hřebcem 2718 Volis FHP (Volonter-T x E.T.) zaznamenal v druhém kole velké zlepšení, což dvojici zajistilo třetí příčku. Hned za nimi se v této kategorii umístil Matěj Kotalík s valachem Casio 12 (Caruso x Taarlo) a na páté pozici jsme při slavnostním dekorování mohli vidět Marka Kluse s plemenným hřebcem 2686 Ares RVP (Aristo Z x Faraday). Jedna chyba v druhém parkuru stála vyšší umístění tlumačovského jezdce Zdeňka Žílu na hřebci 90/357 Lodit (Lord Weingard x Catango Z).

Mladí drezurní koně se sešli na finále KMK ve Zduchovicích

Další krásný zářijový víkend hostil areál ve Zduchovicích Finále kritéria mladých koní v drezuře a Přehlídku tříletých koní se zaměřením na mechaniku pohybu.

V sobotu se ve zduchovické hale předvedli tříletí koně na ruce při posouzení exteriéru a mechaniky pohybu na ruce. Komise ve složení Eva Šimáčková a Václav Horký posoudila osm tříletých koní z devíti přihlášených. Po prvním dni se do vedení na základě hodnocení exteriéru dostala klisna Deny plemene český teplokrevník po hřebci Canon z matky Sandra po Sagitta chovatele Jiřího Boušky ze Stříbrné Skalice v majetku Desiservis s.r.o. s celkovou známkou 7,84 bodů za exteriér. Na druhém místě

se umístil valach Deadpool (Don Martillo x Londonderry, chov: Ema Kopuleťá, majitel: Eliška Mikešová) se známkou 7,82. Na třetím místě byla hodnocena O´Dette Ranvil (Glock´s Toto junior x Don Schufro, chov: NED, majitel: Petra Charvátová) s celkovým hodnocením exteriéru 7,57 bodů. Dále se umístili koně v tomto pořadí: Orpheusch, Sir Secret S, Chicago San – M, Angeliqde de Niro, No Comment D.

V neděli se v pravé poledne sešli tříletí koně v hale k posouzení mechaniky pohybu pod sedlem ve skupinách po třech, resp. jedna skupina po dvou.

Na první místo se po velmi podařeném předvedení pod sedlem vyhoupla westfálská klisna Angeliqde de Niro po hřebci De Niro Gold z matky Avelange po Chico´s Boy chovatelky a majitelky Anny Dziuby, kterou velmi pozitivně předvedla Diana Dziuba, výsledná známka byla na úrovni 7,85 bodů. Komise posuzující mechaniku pohybu pod sedlem pracovala ve složení Eva Šimáčková, Hana Vášáryová a Kateřina Havlíčková. Na druhém místě se umístila nejlépe hodnocená klisna dle exteriéru, klisna Deny spolu s Darinou Hochmanovou s celkovým hodnocením 7,82. Petra Miki Civišová dovedla na třetí místo valacha Deadpool, který dokončil přehlídku s 7,79 bodů. Na čtvrtém místě byl dekorován valach Sir Secret – S (Secret x Dolany, chovatel: Jana Svobodová, majitel: Martina Horáková), kterého velmi dobře předvedla Dominika Nevolová a byl hodnocen celkovou známkou 7,78. Dalším svěřencem Dominiky Nevolové, který skončil na pátém místě, byl valach Chicago San – M (Chico´s Boy x Satisfaction II, chov: Ing. Monika Matoušková, majitel: Ing. Monika Malá) s výsledkem 7,76 bodů. Dále skončili koně v následujícím pořadí: O´Dette Ranvil, Orpheusch a No Comment D.

Děkujeme všem zúčastněným za pozitivní předvedení mladých koní na této přehlídce. Majitelé byli podpořeni ustájením zdarma, obdrželi krásné dekorovací předměty a kokardy. Díky také všem komisařům, kteří hodnotili tyto pohybově nadané mladé koně a doufáme, že tento ročník uvidíme příští rok v soutěžích KMK.

4. Akcelerační program

Akcelerační program je charakterizován ve šlechtitelském programu českého teplokrevníka. Zde je uvedeno, že cílem programu je urychlit selekční práci v chovu sportovních koní. Je snahou vytvořit tzv. plemenné jádro s prokázanou sportovní

výkonností a kvalitním rodokmenem. SČT tím usiluje o vytvoření takových podmínek pro své členy, aby mohly být prověřené klisny zapouštěny prověřenými hřebci.

Zhodnocení AP ČT je jednoznačně kladné. Záměr vytvoření plemenného jádra se zdařil. V SČT proběhla rozsáhlá diskuse na téma počtu koní zařazených do AP ve smyslu přílišné šířky plemenného jádra a potřeby zpřísnit podmínky pro zařazení koní do AP. Při změnách v Řádu PK a v ŠP došlo k úpravám pravidel a dnes je možno říci že AP je dobrým nástrojem šlechtění ČT.

5. Vyhodnocení odhadu plemenné hodnoty 2022

Skoková výkonnost koní se neustále zvyšuje. Aby bylo možné udržet konkurenceschopnost českého chovu sportovních koní se zahraničními svazy produkujícími sportovní koně, je potřeba vybírat pro plemenitbu pouze geneticky nejlepší jedince. Nejlepší lineární nevychýlená předpověď (Best Linear Unbiased Prediction = BLUP) je nejpoužívanějším modelem pro předpověď plemenných hodnot. Při předpovědi plemenných hodnot pomocí metody BLUP – Animal model není přihlíženo k vlastní užitkovosti, užitkovosti potomstva či užitkových vlastností předků odděleně, ale informace o všech zdrojích informací jsou zpracovávány současně, což vede ke zpřesnění předpovědi plemenných hodnot všech jedinců.

V databázi skokových výsledků od roku 1996 do 2022 je pro výpočet plemenných hodnot zahrnuto téměř 26 tis. koní. Každý kůň může mít zaznamenanou jednu nebo více soutěží během několika let. V sestaveném rodokmenu jednotlivých koní se dohromady nachází 97 tis. koní (čtyři generace předků). Ve skokové databázi je zaznamenáno velké množství plemen koní, konkrétně 157. Vliv plemene je ve výpočtech plemenných hodnot ošetřen v rodokmenu koní. Na grafu 1 jsou znázorněna nejpočetnější plemena zastoupená ve skokové databázi, jimiž jsou český teplokrevník (50,6 %), slovenský teplokrevník (7,4 %), holštýnský kůň (4,3 %), KWPN (4 %), oldenburský kůň (2,5 %), hannoverský kůň (2,3 %), belgický teplokrevník (1,5 %) a ostatní plemena.

Od roku 2020 je pro všechny sportovní plemenné knihy v ČR použito nové vyhodnocení plemenných hodnot – skokových indexů. Výkonnost je rozdělena do dvou obtížností – základní a vyšší. Základní obtížnost zahrnuje soutěže 90-120 cm, vyšší obtížnost zahrnuje soutěže 125-150 cm. Byla použita aktuálnější modelová rovnice pro výpočet skokových indexů, na základě, které byly vypočteny nové genetické parametry. Bylo zjištěno, že na základní obtížnosti je koeficient dědivosti (h^2) roven 0,07, ale u vyšších obtížností je h^2 roven 0,11. Vliv jednotlivých efektů na

získaný počet trestných bodů koně v soutěži je různý. Genetické schopnosti koní, které se dědí po rodičích, se na dosaženém výsledku v soutěži podílejí ze 7 % (základní úroveň) až z 11 % (vyšší úroveň). Trvalé prostředí koně, které v sobě zahrnuje zejména trénink, výživu a péči o koně, se podílí z 8 % (vyšší úroveň). Celkový vliv koně na jeho výkonnost je součtem jeho genetických schopností a toho, jak je připraven. Celkový vliv je od 13 do 19 %. Člověk se projevuje nejen jako jezdec, ale i rovněž přípravou koně. To znamená, že jezdec v součtu s trvalým prostředím koně ovlivňuje výkon koně až z 18 % (vyšší úroveň). Soutěž je rovněž velmi významný náhodný efekt a zahrnuje mnoho důležitých faktorů jako např. počet koní v soutěži, konkrétní obtížnostní stupeň a technická náročnost parkuru, místo konání soutěže, koně si jsou navzájem vrstevníky, počasí během soutěže a v neposlední řadě i povrch kolbiště (tráva, písek) a upravenost povrchu během soutěže. Celkově se na výsledku může podílet až z 12 %, jak u nízkých, tak i vysokých soutěží. V součtu se náhodné efekty na výsledku koně podílejí od 30 do 41 %, a proto projev na parkuru nelze brát jako hlavní kritérium pro výběr plemeníků do plemenitby. Konkrétně u skokových vlastností je pro chov potřeba skutečně využívat hodnocení pomocí skokových indexů, díky kterým je možné zjistit, zda daný plemeník bude mít genetický potenciál pro nejvyšší parkurové soutěže a zda tento genetický potenciál bude schopný předávat i svému potomstvu.

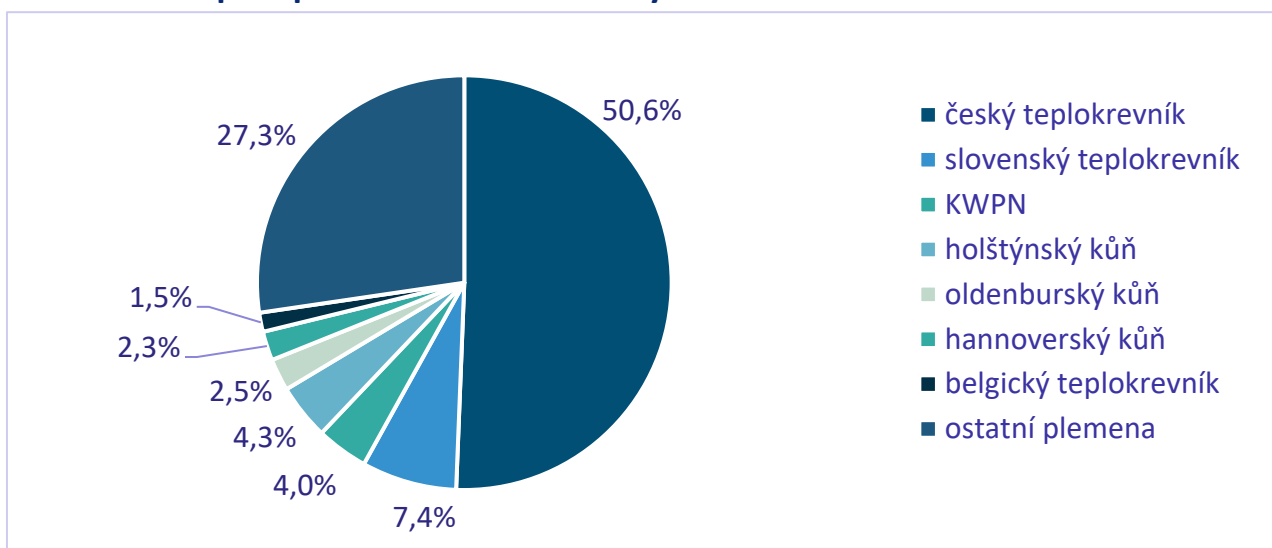
V novém žebříčku plemeníků jsou uvedeni nejlepší plemeníci za rok 2022 se spolehlivostí skokového indexu alespoň 30 %. Plemeníci musí mít zároveň alespoň pět hodnocených potomků s vlastní skokovou výkonností. Nově je žebříček plemeníků rozšířen o plemeníky narozené od roku 1985, což přináší vyhodnocení poměrně starých, ale stále velmi využívaných světových plemeníků jako je např. Cassini I, Carthago Z, Baloubet du Rouet, Diamant de Semilly a další. Žebříček je řazen podle skokového indexu 1 (základní úroveň). Celkem je takto vyhodnoceno 749 plemeníků.

Na 1. místě v žebříčku se umístil hřebec plemene zangersheide, ale sportující v ČR. Je jím Aristo Z, který sportoval až do stupně T**, má 208 hodnocených potomků a rodokmenově je dobře provázán na českou populaci sportovních koní. Tento hřebec je nejen vynikající sportovec, ale předává své vynikající skokové schopnosti i potomkům. Velmi dobrý genetický potenciál má i hřebec působící v hřebčinci Písek. Heartbreak ZH je v žebříčku na 4. místě. Nemá tolik hodnocených potomků (35), ale i přesto má velmi vysokou spolehlivost SI 1 (90 %), což ukazuje na dobrou provázanost rodokmenu přes vzdálenější příbuzné. Pouze dva hřebci, kteří jsou plemenem český teplokrevník a slovenský teplokrevník, zaujímají do 30. místa žebříčku. Jsou to

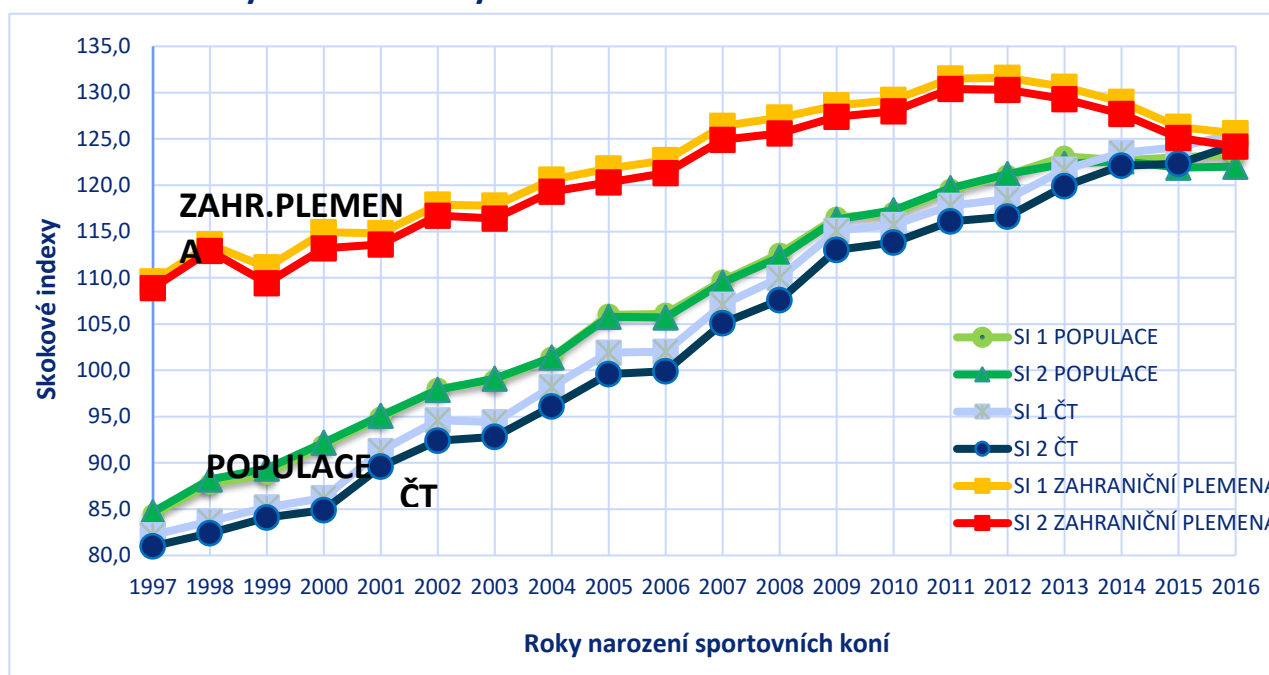
Catango HT a Pandrhola.

Genetický trend je křivka znázorňující zlepšení nebo zhoršení skokových vlastností koní v čase. V databázi jsou nejnovější údaje o výkonnostech z roku 2022. Roky narození sportovních koní končí rokem 2018, protože do genetického trendu jsou zahrnuti koně od věku 4 let (povolený věk pro start v soutěžích). U křivek celé populace (všechna plemena dohromady) i českého teplokrevníka (ČT) je vidět pozitivní stoupající tendence s velmi podobným průběhem. Podobný průběh křivek celé populace a ČT způsobuje skutečnost, že ČT zaujímá z celé populace cca 51 %. Křivky genetického trendu nejvyužívanějších zahraničních plemen v ČR (KWPN, BWP, OLDG, HOLŠT, HANN= celkem 15 % z celé populace sportujících koní) byly před 20 lety téměř o 1,5 směrodatné odchylky výše než česká populace. V roce 2016 se téměř všechny křivky sbíhají v rozmezí 120-125 bodů skokového indexu. To je způsobeno zejména značným dovozem koní zahraničního původu do populace české. Lze tak usuzovat, že z genetického hlediska je rozdíl mezi ČT a jiným zahraničním plemenem dnes již minimální.

Graf 1: Zastoupení plemen koní ve skokových soutěžích

Graf 2: Genetický trend skokových koní

6. Zahraniční spolupráce

Dne 20. října 2015 bylo plemeno český teplokrevník a jeho UCHS oficiálně přijato za právoplatného člena World Breeding Federation for Sport Horses (WBFSH). Stalo se tak během zasedání generálního shromáždění této instituce ve Vídni. WBFSH pořádá významné akce jako například mistrovství světa mladých koní ve skocích, drezuře a všestrannosti. Publikuje také žebříčky nejúspěšnějších sportovních koní (nově žebříčky nejúspěšnějších chovatelů), plemenných knih a plemeníků. Od roku 2016 se stala generálním partnerem WBFSH společnost Rolex, pod jejíž hlavičkou jsou vypisovány všechny žebříčky WBFSH. K 16. 10. 2020 sdružuje WBFSH 79 členů a 3 asociace.

7. Zhodnocení šlechtitelského programu

Šlechtění koní na sportovní výkonnost začíná v ČR nabývat na intenzitě až v posledních letech 20. stol. To se týká nejen ČT, ale i ostatních sportovních plemen. Chovatelské produkty náležící plemenné knize českého teplokrevníka začínají pomalu sbírat úspěchy na mezinárodní sportovní scéně, ať již jako koně pro juniorský skokový sport na úrovni ME, či na nejvyšší úrovni v rámci seniorských kategorií. V posledních letech jsme zaznamenali první vlaštovky na chovatelském MS mladých koní v Lanaken

a čeští teplokrevníci tam podávali velmi pěkné výkony.

V posledních letech je již na stabilní úrovni snaha chovatelů ČT zvýšit sportovní výkonnost importem chovného materiálu zahraničních sportovních plemen z význačných evropských chovů. Současný princip šlechtění českého teplokrevníka byl zahájen v letech 1992–1993. Realizaci chovného cíle slouží čistokrevná plemenitba a korekce (křížení) plemeny povolenými řádem plemenné knihy. Řád plemenné knihy umožňuje používat pro korekci vlastností a stupňování výkonnosti anglického plnokrevníka a poměrně široké spektrum zahraničních plemen šlechtěných na sportovní výkonnost.

Původová skladba stáda klisen je velmi různorodá. Příčinou její variability je skutečnost, že navzdory postupnému rozvoji technické inseminace působilo v uplynulém období v plemenitbě v průměru cca 200 plemeníků.

Důsledkem vysokého počtu plemeníků s výběrem k plemenitbě a způsobu plemenitby jsou nízké počty narozených hříbat po jednotlivých hřebcích a v souvislosti s tím nízké počty prověřených potomků.

Z důvodu velkého počtu plemeníků používaných v plemenitbě a nízké intenzity selekce je plemeno český teplokrevník dosud typově, původově i výkonnostně málo vyrovnané. Z tohoto důvodu je nezbytným chovatelským opatřením postupná genetická konsolidace základního stáda, které mohou přispět analýza původů chovných klisen z pohledu zastoupení plemen a nejvýznamnějších individualit ve šlechtění.

Tři kroky (fáze) ve šlechtitelském procesu:

- Prvním krokem je docílení typové a exteriérové vyrovnanosti při odpovídajících užitkových vlastnostech, což předpokládá, že klisna je dcerou již prověřeného plemníka, tj. hřebce s ověřenou dědičností prosazujícího se typem a tělesnou stavbou s odpovídajícími užitkovými vlastnostmi.

- Druhým krokem je použít na kompaktní klisnu hřebce – zlepšovatele, tj. s vlastní maximální výkonností nebo s původem, v nichž jedince s absolutní sportovní výkonností nacházíme na pozici otců, dědů, méně i matek.

- Třetím krokem je výběr rodičovského páru za účelem fixace obou předchozích kroků a jejich přenášení výkonnosti i ve výkonnosti potomstva. Nejlepší bývají rodiče prověřeni ve vlastní sportovní výkonnosti a také ve výkonnosti potomstva. Pokud chceme rozdělit posuzování vlastní výkonnosti rodičů a výkonnosti potomků, pak větší význam má prověřeni ve výkonnosti potomků, neboť rodič je schopen předávat vlastní výkonnost dál.

8. Zveřejňování výsledků chovatelské práce a propagace plemene

Jako hlavní informační kanál pro chovatele koní plemen český teplokrevník fungují webové stránky spolku Český teplokrevník, z.s. (www.ceskyteplokrevnik.cz) a ASCHK ČR (www.aschk.cz) Dále jsou informace zveřejňovány v médiích věnovaných koním obecně – servery Equichannel, Jezdci, ČJF, časopisy Koně, Jezdectví apod. Zde je hlavním cílem informovat i další případné zájemce o chov plemene.

SČT dále hojně využívá komunikaci se členy svazu pomocí sociálních sítí a e-mailové komunikace.

9. Závěr

Metody plemenitby vedou ke zlepšování chovné populace a naplňují požadavky chovného cíle.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že dlouhodobým úsilím SČT je trvalé zvyšování genetické úrovně českého teplokrevníka. Cílem šlechtění je dosáhnout v populaci ČT genetického zisku. Genetický trend populace ČT je vzrůstající v průběhu sledovaných let (doba, ve které je pro ČT počítán OPH). To je dokladem správné šlechtitelské práce v chovu ČT. Praktickým důkazem rostoucí úrovně výkonnosti ČT jsou úspěchy ve skokových soutěžích v zahraničí. Český teplokrevník začíná být v zahraničí konkurenceschopným, a to ať už se jedná o dobré sportovní výsledky koní ČT, kteří byli exportováni z ČR, nebo o úspěchy českých sportovců na koních ČT.

© Ing. Hana Civišová, Ph.D. – předsedkyně RPK ČT – rpkct@seznam.cz

